ՆՈՒՄԵՐՈ 1502 — 1882 ՕԳՈՍՏՈՍ 18 ՇԱԲԱԹ — ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԻՆԻ

ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ ԷՖԷՐԻՍ

ՄԵԿՆԱՏՈՒ ԲՈԼՈՐԵՑԻՈՒԼ ԿԱՐԳԻ ԹԵՐԹԹԱԿԱՆ

ՎԵՐ ՍԱՖԻՐԵՑԻ ՀԱՄԱՐ ԵՎԵՎԱՄԱՅ ԶԱՆԱԶԵՑԱՆ ՏԵՍՐ

ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԹԱԿԻՆ
Մէկ պատճէն 20 դրամ
ԱՌԱՄԱՅՈՒ ԻՆԴԻՆ
Տարեկան . . . 180 դրամ
Կէս տարուան . . . 100 »
Լուսանցքի տարեկան . . . 50 »
ՕՏԱՐԱԿԱՆ ԻՆԴԻՆ
Բոլոր իրաւունքները
Իրենցն է
Տարեկան . . . 220 դրամ
Կէս տարուան . . . 110 »

20 Բարա

ԻՆՉՊԷՍ ԳԻՆԱԹԼԱՐԸ
1 վէրջ 2 վէրջ տողի համար . . . 5 դրամ
Վերջին սահմանէն . . . 2 »
ԻՆԹԱՐ. Պանդուխտ, Շիրակէն վերադարձող սարքաշինէն ապա.
2 վէրջ տողանոց համար . . . 8 դրամ
Վերջին սահմանէն . . . 4 »
Զիրաւոր մնացուածքներ իրենց իրաւունքներուն համար դիմեցեալ։
Մեկնաբանութիւնները պարտաւոր պիտի ըլլան վճարել գրասենեակ վերադարձուելու համար։

20 Բարա

Խոնարհաբար վերադարձնելու համար։ Սիսկոզուս Գարա Ալի ճանապարհորդի էսկի Պազի Զարգիրիւ ծօղարը քէօրէնիսեան նամակներ 18 գրէ տիր։ — Ղալէթանցն ուսուցուցուցարէ վերջ թանրիպիւէսինէ այնտեղ չեկան։ Միւսիրի զարվանա Տիրատ ժիրվէէկանա միւրաճաստի ցու նանազար կիպի, գեաֆիրէի մէքեանիցին տախի անցն նատրնա կէօնտէրիմէսի ֆիթիզա էտէց։

ԻԼԱՆԸ ՄԱԼՄՈՒՍ

Լարիսէաեն կազէթագանը գրաֆֆեն գրեալ ու խաղաղարար թէսվիկեանի պերվէնցը սապգ եր նեն Զէրպէրեան Սարգիս վ Շընորհք էֆէնտիներուն լուրիցն տերէօնտե կուլիմ օլտուդ ալարը Լարիսի գարվանը գիրամ ալարակ պէյան իսէրիզ։

ԿԻՐԻՆԼԻՐԻ ՀԱՎԱՏԻՒ

ՄԸՍԸՐ

Մըսրը հագցնտա ալնան սոն հաղթանիսէ մեանանցնտա։ Գահիրէտէ եանկընլար պաշամը օլտուրնա տակր խաքէնտերիյէտ զուտարը իտէն պէր չայա տախի մէվճուտ տրը։

Արապի բաշանրն ըէֆիդէրին-տէն պէրի պուլունան Մահմուտ Ֆէհմի բաշա՝ Նէֆիզ ալընարդը զէման, Ինկիլիզէր թարաֆընտան էսիր քարիմը օլմաղա, քէնտինէ պաղը չէ.դէր սիվաղ օլունարդտա, պէսապէլի Ինկիլիզէրէ եարանմադ իչուն։ Արապի բաշա թարաֆտարանը միյանընտա խաթասընդը վէ նիֆագ մէվճուտ օլտուղընը իգրար իմմիզ տիր։

Թուլպա բաշանրն վէֆաթը թանագդուգ իմտիկնի խաքէնտերիյէտէն եաղը յօրրար։ Բաշարի մուսմանիլէյ՝ Արապինին զապրթանքլա իմտիկի չավատ պէր գավկատա էօլմիւրիմիզ իմիզ։»

—

Մուդավէլէի ասքէրիյէնին իմ զա խորտլանի հէր նէ գատար Մահմուտ եազմէզ իսէ տէ, պու հավատրինի ապր չըգմանը տրը։

Եվվէլճէ եաղարդըմը վէճէլ, մուդավէլէի ասքէրիյէ վարը իմզա իմմէք էրէն Ինկիլիզ սէֆիրի ըզրա Տիֆքրինէ թաւմամի ֆէրմի օգարդընտան, սէֆիրը մուշարիլէյ ախանքի կիւն պաղթէրճէն Մ. Ամանտան վէ սրբ քանթէրլէրի վէ ամաչէ միլիթերի եէ չէրապէր Պաղը Ալիսէ կէնմիզ։ Վէ Թաղ-կեմիկ նաղրը բաշա հաղրէթէրինէն օտասընտա տրը քէսթիպլերի տաչնի հաղրը օլտուդրարը հաղտ մուգավէլէ միավէտտէսի վէ գէօրէասը սէֆիթէլ մուգադեղէ օլտնարդտա։ Պաշ վէ.թիլ բաշա հաղրէթէրի իլէ ամախի պագը միզանքէրաթ իճրա օլունարագ չմանգ գրըրնմադ իչրէ իլքէն գուկիճճ պըրագրըմիշ տրը։

Վէրնը վերտէյի մանգամանթա կէօրէ, մուդավէլէի վէգքիրէ պաչրճա 3 մասաէ յի հավի տիր։ Էվվելա՝ Մըսրըս սէվգ պուլ-թուլանագ սասքէրը ճահանէ՝ Հէյնը հաճէթաէ պիլ իմթիֆադ ալրիրդրմադ իչրէ 3-6000 ասքէտտէն իսարէթ տիր։

Դա ճանէն՝ հարէքեաթը ասքէրին՝ էքի սէվէթի օրտուլարը կաշ գօ մանտանարընդ իմթիֆադարը՝ եէր վուդա ալնագ տրը։

Յանէն՝ ա ասքիրը Օսմանիյէ-նին չրդանարը մահալ Ապու-քիր նամ մահալ իմթիֆադ օլունմադ ղաղը կէնճէ.ք տիր։

Բանիէն՝ Ինկիլիզ օրտուսընտա պիր Օսմանը գոմիսէրի վէ Օսմանը օրտուսընտա պիր Ինկիլիզ գոմիսէրի պուլունանագ տրը։

Խամիսէն՝ Խիթամը մէսէլէ ասասքիրը Սամանիյէ Բեիլիզ ասքէրի պիրիքտէ վէ պիր զամանտա Մարբրը Թանիյէ իսէ.ճէ.քէր տիր։

—

Տիւնքի կիւն Պաղը Ալիսէ ֆէվգէլատէ օլարագ մէջլիսը խասը վիքէլա իմթիմա խանէպ մէսաիլը միտիմիէի հաղրէ միզաքէրնիյէ իմթիղալ իմմիշ տիր։

—

Ինկիլիքէրա տէվլէթինին Մըսրը ժէնէրալ գօնսօլոսու արը Լասվար Մալէթ՝ էվվէլքի կիւն Խանկիլիզ սէֆիրի չօրա Տիւբրինէ պիր թէլէկրաֆ քէշիպէլիմիշ տիր քի, մէգրիբ թէլէկրաֆքէն խաբասաը Իսրէն Լէ.էրէտէն պէր վէճճի դկար թերճէմէ օլունաբ։

«Իշպա ալաֆրանկա օգոստոսըն 24 էջ 23ինճի կիւնիւ վուգուպուլան մահարէպէնին էհեմիյէթի՝ էվվելճէ զանն իտիրլանի թերճէճէտէն տանա զիյատ օլարագը թէպէ.էլիւն իլէմիշ տիր։

«Տիւրման պիւսպիթիրն մաղլուպ իտիրլաղ, էպլիհա վէ սաիր լեվղարիմնի թերբ իտէ.բէբ Զաղապիքէ տօղրու գանշիշ տրը։ Ինկիլիզէր քիչլի պիր մեդտար օրաբու էշեասը վէ զանիրէ վէ հէր նէվ մուհիմմաթ ալաղ ուիղինամ իմմիշլէր տիր։

«Արապի բաշա օրտուրնտա սենայի ասքէրի գօմանտանը վէ Արապի բաշանրն մէտալիէը ասքէրիյէ մինշարիրի Մահմուտ Ֆէհմի բաշա Ինկիլիզէր թարաֆընտան էսիր էտիլմիշ տիր։»

—

Սիվաս Ինկիլիզ գօնսօլոսը միրալայ Ռէիլրընն Մըսրա կիթմէք իչրէ կէչէն կիւն Տէրասաէթէ կէլտիյինի եազմըշ իտի.ք։

Գօնսօլոսը մուամիլէյ պու քէրրէ Մըսրա միմթէվէճճիհէն հարէքէթ իլէմիշ տիր։

—

Մոնտէրն պէյանընա կէօրէ, Մըսրընտան կէչէն Թէլէկրաֆքարդայէթ գարիզդը տրը։ Արապի բաշա Կարինիզ ճիհէթինէ չէ.քիլիսի՝ օրտանա Ինկիլիզէրէ միւտաֆէա իտէճէ.ք տիր։

Կարինիզ խարիթա իչէրինտէ Մէհմուտ օրտանընընտան՝ Արապի բաշանրն հանկը մէվգրրէ պուլունանդրընը թանին իմմէ.ք միշ.քիլ տիր։ Զանն օրտանդը-նա կէօրէ՝ պու Կարինիզ թաղիր օրտանան մահա Պարլէսոպ օրտէ։ Գահիրէ.յէ 13 քիլոմէթրօ մէսաֆէտէ Զակազիկ վէ Պէնհա չը-մէնարիէր խարթարընն պիր մէրքէզի տիր։

—

Մէ.ուէ.ա Տէբրօ-Բէրին պէ յանընտա կէօրէ՝ 18000 նէֆէրտէն միւրէ.քէպ պիր իքինճի Օսմանը ֆըրգաի ասքէրիյէսի՝ Մէ.քէ.քէ իկէ Սուբիա գրթասընն ասքէրի նոդ-թալարընը իչղալ իտէճէ.քէր իմիշ։

—

Բոլոսախտոէն պիրտա իտէն զայրը բէսամի խանդերրէրէ կէօրէ՝ Մաղասմա Մաղլուպիէթ վէ Խիզամը պէ.յնէ.ն էհալի բէ.ք դկյատէ սակի ֆէէսալրի մուճիպ օլմուշ տրը։

—

Գահիրէտէ պիր պէպիլ.ք հէ.ճէճան հիւքմ իյլէմէ.քատ օլուպ՝ 35000 նէֆէրտէ Յէլլահ իսթիհ.քամատ ինշաաը իչուն միրիյէ թուլթուլուշ տրը։ Գահիրէնին էսկի մէմուրիյինի սուլ իլէ խրտիվէ արզը իմասաթ օլունմասը թաբաֆընտան իմիշլէր։

—

Իչխարլանիլ կէօրէ՝ խարիճիվէ նէզարէթի թարաֆընտան սուէյզ էճնէպլիկ նէզարինատ մուդիմ սիֆէրատ սալթանաթը Մէնիյէեէ պու քէրրէ պիր թահրիրաթը ումումիյէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

Ինկիլիքէրա տէվլէթինին Մըսրը ժէնէրալ գօնսօլոսու արը Լասվար Մալէթ՝ էվվէլքի կիւն Խանկիլիզ սէֆիրի չօրա Տիւբրինէ պիր թէլէկրաֆ քէշիպէլիմիշ տիր քի, մէգրիբ թէլէկրաֆքէն խաբասաը Իսրէն Լէ.էրէտէն պէր վէճճի դկյր թերճէմէ օլունաբ։

«Իշպա ալաֆրանկա օգոստոսըն 24 էջ 23ինճի կիւնիւ վուգուպուլան մահարէպէնին էհեմիյէթի՝ էվվելճէ զանն իտիրլանի թերճէճէտէն տանա զիյատ օլարագը թէպէ.էլիւն իլէմիշ տիր։

«Տիւրման պիւսպիթիրն մաղլուպ իտիրլաղ, էպլիհա վէ սաիր լեվղարիմնի թերբ իտէ.բէբ Զաղապիքէ տօղրու գանշիշ տրը։ Ինկիլիզէր քիչլի պիր մեդտար օրաբու էշեասը վէ զանիրէ վէ հէր նէվ մուհիմմաթ ալաղ ուիղինամ իմմիշլէր տիր։

«Արապի բաշա օրտուրնտա սենայի ասքէրի գօմանտանը վէ Արապի բաշանրն մէտալիէը ասքէրիյէ մինշարիրի Մահմուտ Ֆէհմի բաշա Ինկիլիզէր թարաֆընտան էսիր էտիլմիշ տիր։»

—

Սիվաս Ինկիլիզ գօնսօլոսը միրալայ Ռէիլրընն Մըսրա կիթմէք իչրէ կէչէն կիւն Տէրասաէթէ կէլտիյինի եազմըշ իտի.ք։

Գօնսօլոսը մուամիլէյ պու քէրրէ Մըսրա միմթէվէճճիհէն հարէքէթ իլէմիշ տիր։

—

Մոնտէրն պէյանընա կէօրէ՝ Մըսրընտան կէչէն Թէլէկրաֆքարդայէթ գարիզդը տրը։ Արապի բաշա Կարինիզ ճիհէթինէ չէ.քիլիսի՝ օրտանա Ինկիլիզէրէ միւտաֆէա իտէճէ.ք տիր։

Կարինիզ խարիթա իչէրինտէ Մէհմուտ օրտանընընտան՝ Արապի բաշանրն հանկը մէվգրրէ պուլունանդրընը թանին իմմէ.ք միշ.քիլ տիր։ Զանն օրտանդը-նա կէօրէ՝ պու Կարինիզ թաղիր օրտանան մահա Պարլէսոպ օրտէ։ Գահիրէ.յէ 13 քիլոմէթրօ մէսաֆէտէ Զակազիկ վէ Պէնհա չը-մէնարիէր խարթարընն պիր մէրքէզի տիր։

—

Մէ.ուէ.ա Տէբրօ-Բէրին պէ յանընտա կէօրէ՝ 18000 նէֆէրտէն միւրէ.քէպ պիր իքինճի Օսմանը ֆըրգաի ասքէրիյէսի՝ Մէ.քէ.քէ իկէ Սուբիա գրթասընն ասքէրի նոդ-թալարընը իչղալ իտէճէ.քէր իմիշ։

—

Բոլոսախտոէն պիրտա իտէն զայրը բէսամի խանդերրէրէ կէօրէ՝ Մաղասմա Մաղլուպիէթ վէ Խիզամը պէ.յնէ.ն էհալի բէ.ք դկյատէ սակի ֆէէսալրի մուճիպ օլմուշ տրը։

—

Գահիրէտէ պիր պէպիլ.ք հէ.ճէճան հիւքմ իյլէմէ.քատ օլուպ՝ 35000 նէֆէրտէ Յէլլահ իսթիհ.քամատ ինշաաը իչուն միրիյէ թուլթուլուշ տրը։ Գահիրէնին էսկի մէմուրիյինի սուլ իլէ խրտիվէ արզը իմասաթ օլունմասը թաբաֆընտան իմիշլէր։

—

Իչխարլանիլ կէօրէ՝ խարիճիվէ նէզարէթի թարաֆընտան սուէյզ էճնէպլիկ նէզարինատ մուդիմ սիֆէրատ սալթանաթը Մէնիյէեէ պու քէրրէ պիր թահրիրաթը ումումիյէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

Պու սապահ ալնան սոն խաբերլերէ կէօրէ՝ Լարիսատա (Նէնիչէհիր) պէ.ջիւ.ք պիր հէ.յէճան մէվճուտ իմիշ։ Գիրա՝ Եւնան ասքէրինին իչղալ ուսուլ իմմիշ օլտուղը Դարալի Տէրվիշինամ Մէվգիյի ալնագ իւզրէ հուտուտա պէյունտա 800 նէֆէր ասքէրի Օսմանիյէ պիրիքմիշ իմիշ։

—

Թունուզ մէսէլէսի էնտարընտա պաղը Թունուզ գասիլէրերի թարապլուսը Ղարապա իմիշ իմիշ տիր։

Պու տէֆա խապէր ալընարդը՝ նա կէօրէ՝ մէգրիբ գասիլէրը Թունուզ պէ.յնէ արդը իմասաթ վէ իսթիյման իմիտիզան ասնդրա՝ վամանարընա ապտէթ իմիշլեր տիր։

—

Ճէզայիրտէն մանրամանթ ընա կէօրէ՝ խարիճիյէ նէզարէթինի թարաֆընտան սիֆէրպա պու պաղատ չիքեատէթի հավի պիր դրիա թահրիրաթը ումումիյէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

Պու սապահ ալըն

ԱՀԱՎԱՌ ՌՈՒԹԻՆՅԱՆ

ԴՆԿԱԼՈՒԹԻՆԸ

ՄՇՅԱՐ

Մարդը մեկ անգամ քաղաք ասելով հասկանում է իր գոյությունը։

Քաղաքի օրգանական նշանակությունը բերիչան օրենքը իրենց պիր նեվի Մարդը մեռնում է, խիստ ամբիոնը մեռնում է, ինչպես ասում է Ամերիկան։ Ամերիկան ինչպես ասում է, ինչպես ասում է։ Ամերիկան ինչպես ասում է։ Ամերիկան ինչպես ասում է։ Ամերիկան

ՆՈՒԹԳ

Իսլամ տարբեր իմամներէ մէջ Մէշպուրեան գլխաւոր մզկիթի թէվիլի մը քահանայապետ է, Ադդանաէը Հայաստեաց ընկերութիւնն Գանձ մզկիթը ասպրող՝ ամենապետի վէ էլան մեր էպը մեր ինամակալ հիմ ընտրեն Տիկին Մարիամ Ա. Պէյ ըլանպէր նուիրեցին վէ ինէսիր իյրատ իմ մէջ։ Ազատագրեն սուրբերի եղբայր մարդ՝ դիտեմ մը։

Զանազան գրեն սուրբերի եղբայրներ միզ կէշմէշ ալ։ Ամենայն դէպ, հէր նէ պատարագ պէր արէ։ Հայ կէնճլիկ իսկ մէնք, նէ գնէ նէի ադեկեցիկ-թէ տէր քանի օրատարուն, պէր վէ հոգը նայ ու տերճիրի թէնակ էյլէմիշլիզ տէր։

Գերապատիւ Հարք, Տէրք և Տիկնայք,

«Գատաքաքութեան» նոր բերաբ հանդէսներ մարդկային ապրի փրկագործութեան խորհրդներ են։ Ընդառաջ Փիկոր Ուգո Եմանուիլինակ պատրաստի մի մէջ։

Թիկ սան Ինարանա յանդ ուզն մեր ազգասիրինակ ակում Ամերիկայի Ամերիկ Ամ մի մեր։ Եթէ հանէլի թուր Զեզ վարիկ մի Զեր աչք դարձնել տիզիրաց նիւթական և բարոյական ընթացից վերայ, ապահով եմ, թէ պիտի համոզուիք որ գլխին էգակի զարդարեալ եղած կարասուին և վանքանի հանդերձ Ինքնին դարձ իւր խոտորումներէն վերկելու խնամատուն ձեռնարկութեան մէջ է։ Օրինակ կունայ լեռնէ մէջ ծաղկեր դարձնայ և թեղինի ծիրատաց։ Ան ալ էնակ ունի իւր օրէնքներն՝ որս դրջագրելու հանգիր բնազդական խնամատարութիւնն վ կը կառնուի դայց իմիր ի Ցոցանէ և գերազանց՝ քան զնոսա է մարդն որ ոչ թէ իւր բնազդմանց ալ զգայմանց, խորհրդոց առաջնորդութեամբ կը քայլի, Աստ իւր վախման յարգող սրտոցային մէջ։ Ահա իւր այդ գծուարին ալ վեր ուղղութեան մէջ չը խոտորելու համար մեծամեծ ճիգեր է դրած կը դրուին. այդ կարևոր ճանց հեղինակութեան թուականը, գործադրութեան տարեդարձը, յայտնութեան հանգէպ, յայտնակի ոտանէ մարդկութեան, թշուառ և տարապալ մարդկութեան։

Ցուսամ այսքան բացատրութիւնք բաւական կը համարիք դարուս նշանաւոր հանճարին մի գլխաւոր գործն ամառ յառաջ բերելու կարողութեան։ քանզի դասարարութեան կարևորութեան վերայ խնդիր արուաձն լուսաբանութիւնը փաստաբանելի բարբերութիւն չունի բնաւ, և դուք որ սան ներկայ էք, պատուական բանասանողին վերոյիշեալ տասնաւոր ներքն տարբերած կը համարիք։

Ուրեմն թէ Ֆրանսայի՝ թէ խորին ոչ թէ դասարարութեան կարևորութեան՝ այլ նորա մեր ազգին մէջ ունեցած ուղղութեան վերայ, որ քիչ անգամ ուշադրութեան առարկայ եղած է մեր դիտնոց, մանաւանդ իգական սեռին դասարարութեան ուղղութեան խնդիրը՝ որ այսօր հանելուկ մի է տակաւին մեր ազգին համար։ Ը գանդատիք թէ կանոնաւոր քարոզութիւններ չունիմք, կը ցաւիք որ ասումն փոխանակ ազնուացնելու, հաղարկնէ մեր օրիորդաց բարքը, կը յուսահատիք ցի կրթութիւնն փոխանակ մեր ընտանեկան վիճակը բարելաւելու, կը ծառայէ զայն առաւել ևս վատթարացնելու։ այլ ասոնց պատճառներն քննելու չնա հետամուտ չենք թուիր զի այդ պատճառներ քննելէ յետոյ, զանոնք բառնալու ձեռնարկութիւնը կարի գժուարին գործ մի է այնպիսի դարու մի մէջ, յորում նախապաշարմանց ծառայն ոտները ջլատեալ սակայն արմատն հաստատուն կը մնայ տակաւին հայրենեաց սրտին խորը։ «Մարդկութիւն, ողորմելի հիւանդ, կը դոչէր Ուգոս, հոգեկ ուրեմն պիտի քաջալերիս դու քու պատերդ, այլ բաղմաթիւ սերունդներ գերեզմանին տակ զոհ տալէ յետոյ։ Քանի՞ քանի՞ անգամներ սոյն խնամատուն բացագանգիներ կրկնաց Ֆրանս. ամ ևս ալ մեր ազգին համար։ այո՛, դայ օր մի յորում Հայն պիտի լինի ճշմարտապէս Հայ՝ սոյն բառին Անդրանական նշանակութեամբ որ կը նշանակէ բարձր, պիտի դայ մի օր, յորում Հայ իգական սեռին Ազգասէր և իրաւանց սահմանն իւր կատարեալ չափ՝ և պիտի ստանայ, սակայն հոս ա իմ իշխանութիւնն անգամանալու ոչ հետևանք նեան կրնէ յանդ՝ վիրաւորելու՝ ոչ ծնողք, որ ներկայ էք, իմ նպատակ Զեր ականջն ու զարձանէութիւն պարտաւոր չէ, զի զանազանութիւն մանն որ կազմէք անուշտ ազգասէրներ քան ուրիշ Հայ հասատատութիւն մի՝ քաջալերելու արուեստին ունեցած էք, իմ նպատակ հարցում մի ուղղել է ազ այն մասն Հայութեան՝ որ չդիտաձ ՀՀ նկատուիմ դամ դիտաձմէ մարդկանց ֆոսդէ տարբ ձեռաց յանձնելու մշակելու մատաղ միտքն և սիրտ այրկան մի, որ կոչուի ուրեմ զարմ Հայ ազգութեան մի մասը դարձելու։ Եւ կը փափաքիմ ծանօթանալ այն պատճառներուն որ կ՝ստիպեն զիմողն հաշտ աչք չնայիլ ազգային կրթարանի մի վերայ, յորում ոչ ինչ կը պակի իրենց զաւակաց դասարարակութեան ի սէս, բայց միայն օտարին ծիծաղելի հանդամանքներն, որք որքան օտար են մեր բնութեամբ, այնքան նաև մեր զգայակունքի կը թեղուն յարմարութիւնէ զուրկ են։ Ահա այդ հասատատութեան Մեզ ոյուսեան վարժարանն է, որոյ խարնամանալուհիներն մեն լիսերոյ տարաբերն ունեցեալ անցեալ չունենին մէջ և որոյ ներքին գասարարութեանց ի Խանի ծանօթանալով այսօր՝ երբ այլ ևս կը հեռանամ ի նմանէ, և նորա պաշտօնէութեան մասը չեմ կարդար ապա ես կանգնեցուկ կոչեցամ խօսել Ձեզ՝ ո՛ Հայ ծնող՝ ես ցոյց տալ բարձրագոյն վիճակ օտար և ազգային կրթութեանց, որոյ վերայ վասն կը կազմուի ըստ իրական սկզբի գասարարակութեան ուղղութիւնը։

Անցեալներն ազգնդին մի կը փրատէր յայտարարել հանդիսաւոր կերպով ակումբի մի մէջ թէ Հայ ազգն Ամերիկացի Մխիթարեանց և Միսիոնարուհեաց կը պարտի իւր ցարդ ունեցած բերած կրթութիւնն, հետևաբար և յառաջդիմութիւն։

Այս օրինակ յայտարարութիւններ ընել դիւրին է յոյժ այնպիսի ազգի մէջ որ չուզեր իրեն ուղղեալ նախատանց բողոքել, սակայն երբ քննեցք սոյն խօսքն, ինչ արդիւնք յառաջ պիտի գայ, ո՞ր պիտի գըտնուիք այն Ամերիկացւոց կրթութեամբ զարգացած օրիորդներ որք այսօր ազգին ծառայութիւն չի մատուցանելու վիճակին մէջ գտնուին, այնպէս նաև արական սեռին մէջ։ Ենթէ մեր ազգը վերջին ժամանակաց մէջ օգուտ ևս իւր թէ՛ արու և թէ՛ էգ զաւակաց դասարարակութենէն, անհնար օտար դիտնոց աշակերտներէն չէր ի՛նչ Լիմասոնայ ճեմարանի, Ս. Երուսաղեմայ վանաց, Արմաշու, Ազգ. Ս. Փրկչի վանաց, Մխիթարեանց, Վենետիկի, Վիեննայի, Բարիզու, Գասը-գիւղի, Շահնազարեան, Մոքրատեան, Հրոնիմեան, Լուսաւորչեան, Սրամեան, Ս. Խաչ, Ձեմարան, Սահակեան, Գալատիան, Դորդիանեան, Մեկսուբեան վարժարանաց ներքեւն էր, որոց ոմանց անյոգնաբերութեան պատճառն միշտ ազգային քաջալերութեան պակասութիւնն էր։ Խնդրեմ, ըսէք ինձ, կա՛մ մեր սոյն անուանեալ վարժարանաց կարդեն դուրս գտրեցի աշակերտ մի կամ աշակերտուհի, որ այսօր ազգային շրջանակին մէջ երևի իւր քիչ շատ գործերով, կամ գէթ իւր պանանական արժանիքով դիրք մի ունենայ մարդկութեան մէջ։

Ա՛հ, սրբա դառն ճշմարտութիւններ են արդարև, սակայն ինչպէս Ոլոգ յոյն առածը՝ Ոլոգանոը ոչ սիրեմք, և սակայն ճշմարտութիւնն պէտք է անկէ աւելի սիրեմք, հետևաբար և լսանիլ մեր աչերն ի լոյս, ճանչնալ թէ ինչ առաւելութիւններ կան օտար վարժարանաց մէջ, յորմէ զուրկ լինին մեր դպրոցք, չենքերու փառաւորութիւն կարասեաց ճոխութիւն առարկուի թերևս, զի բաց յայտնաձ ենք ինչ յորում այսօր Մեկսուբեան վարժարան չգերազանցէ զանոնք, չեմ ուզեր խօսիլ ազգային դպրոցաց ընդհանրապէս յետնդէմ վիճակին վերայ, որոյ պատճառն ալ նոյնպէս մեր անտարբերութիւնն ու օտարասիրութիւնն է։ Այլ կարկամեմ խօսքս սա եզրակացութեանմէ՝ թէ՝ իգական սեռին դասարարութեան՝ ընդհանրապէս մեր օրերուդաց վերայ հոկատակ ազգեցութիւն յառաջ բերելուն պատճառն անօր կանոնաւոր ուղղութիւն մի չունենալն է, որոյ գլխաւոր շարժիչն եղած է Ռատիրիթութիւն, ինչպէս պերճանասութեամբ բացատրեցին նախաւ մի յառաջ մեր աչաց Պերտուէիք իրենց տարամասնութեան մէջ։

Ուրեմն թո՛ղ իմ այն խորհրդանշանքս մի մինին այսօր այս ուսման խորանին վերև կատարուած խարդոյն ի պանին ծիրող բուրվառին մէջ, և չատ պիտի լինի իմ վարձքն երբ յառաջիկայ տարուն մէջ կարենամ այս բեմին վերայէն յայտնել իմ խնդակցութիւն երբ ամբիոնատեղ տեսնեմ որ Հայ ազգին զատակունք՝ սարին ճիրանէն ազատեալ իրենց մոր գրկաց մէջ ամփոփուած են։

Այս խանդագին բգձիք կը մնայ ինձ այժմ մայել յարատեւութիւն ջանից վարժարանս քարիզան հիմ նադրին և գոնել տրատպին, կեցցէ՛ Մեսգուբեան վարժարան և կեցցեն Հայք որ ի՛օգնեն նորա զարգացման և հաստատութեան։

Ցանուն ազգին և վարժարանիս մեր տրատպին բարեմաղթութիւնն՝ որ ոչ մասնաւորապէս Ս. Օգոստիանոս Սուլթան Ֆանա Ֆան որ իւր Հայրանամ և Հայասէր-գործասէրութեանց առաջիկայ ըրած է մեր զարգացման Ազգ. Պայցէ Ուրեմն վեր. Սուլթան։

ԹՎԱՓԱՐՈՒՀԱՆ

Եկեղ բաղար ամենաղը միւթէսարրիքը Ապտիւլ Գատէր Քէմալի բաշա հաղրեթիլերինէ յուսէլի պէյլերպէյլիկ բարէլի։

Բէսիմօ ամենաղը միւթէսարրիքը Ապէզիկ սէյիտ Ալիթպէկ սալա սընդը մինիխիս։

Պահրիյէ նէզարէթի մէքթուպճուլարը՝ նէզարէթը միւշարիլէյհա մէքթուպի միւտիրի սապրդ Հասան Թէվֆիք էֆէնտիյէ, Լիտրինէ վիլայէթի մէրքէզ մուհասէպէճիսի Իպրահիմ Հադը վէ մէրքէզ թահրիրաթ միւտիրի Ահմէտ Ղալիպ վէ մէճլիսը իսարէի վիլայէթի պաշ քեաթիպի Նաֆիա էֆէնտիլէրէ բիւթէպէի սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

ՄԻՏԹԷՆԻՏԻՊՈՒԼ

Էրզրումէն օգոստ 19 թարիխիյէ Մոսգով-ա տիտիւքի մէքթուպ եաբրիմը։

Ցուրիա վիլայէթ թարանֆրնրդա եաղարդը՝ պիր մէքթուպատա, վիւսէյնէ Հիւրաքէրեանէ միւրէթթէպ պիր հայրուտ պէյ օղլիէնին՝ Էզզրում քէր եաղդը օղան բանանէօքէն եօրնատա պիր քէրդան իլէ մէմլաֆարարին (թուզա) բարարը կէօթիւրէն կէօմիւք մէմուրլիյինին մուհասէրէ խու

ԻԼԱՆԱԹ

խաղնէ էասաք Շահանէ ճանէնուն կէլէր էլան.

Մարգանը ամիրէնին պիր սէնկիթ իսարէսի իշլէն ա՝ առանգ սասարն վրդ ապատարը ի գրա ասօսի ազ Համիդեն 15ինճի գրան՝ Ի՝ Ինչ հրամ ալաշխանանան, թի՝ ա՝ նա թուշեկ գանգարին հէվանի սէրգիրան Խարկ էրէ ի սասան Շահանէսէ ձրանքնուն լարը ալնուն ալանուր։

11 ապրիլ 98 Ե—3

Տէրաքանէթ նիսանկէթ մանքելէսի իմրան մէսարիլէթնէրնէն կէլէն իլան.

ՍԷՀմէտ Ղազի էֆէնտի վէնէ սէսիրէն Պիրինճի հարդանգ պարէ ըսկիսէն իլա դարնան իլամ մուճայինճէ։ Ամէջ Լոնթիկիէ հանրամ ուէյնէրի պուլունան մէպարիլը մարիլէնին թէէմինը խալիֆաը զանինսան մէրհուն վէ ֆիւրուխթը մանքիամ օլան թանթա գալէսէ գասարը լմանը դարչնսան քանին տող թարաֆը Մուսթաֆա էֆէնտինին չիրինիր վէ ոլ թարաֆը Հաճի Մէհմէտ աղանին ֆրսթրդնճը տիւքքեանը։ Ամբարար Բամանան ադանին գանվիլանանի վէ էնթիւ թարիգը ամի իլէ մանուսա 90 նիմէրը իլէ մուրադամ պիր պանգ պէրպէր տիւքքանը կէտէյէ պուլանան ազնէմ մուդաչէյէ գանուլարագ լիրան Օսմանի 100 ղրուշան 7230 ղրուշա թարիգի էօհտէսինտէ թէգարբուր իլէնմիշնէն, նիւզատ 3 ղամին իլէ կէտիքը մէղիրէ պիսանէյ թարիգ օլանարին 34 կիւնէ գասար Տարէյէ միւրաճաաթ կյէմէլերի Տէրսաատէթ պիտայէթ մանքէմէսի Իսրա մէմուրիյէթինէն իլան օլունուր։

16 ապրիլ 98

Բէրա

Պէյօղլանի Էմնիֆրնան Հաճի Հիւսէյին աղանը Տէրսաատէթ պիտայէթ մանքէմէսի Պիրինճի հուդուդ սարէրնինէ իլա դրլանան վալամ մանքիլինճէ, տաղիգ թիճարնան Հաճի Պէքիր ապայա ուէյնի պուլանան մէպարիլը մարիլէնին թէէմինը խալիֆաը զանինսան մէրհուն օլան պէյօղլանա նէնիչէ հիր ճասան սինամ բանա թարաֆը Շահանա պէրին զանինը մէ տիկէր թարաֆը Շէրէֆանէ ապադար, Էօնիւ թարիգը ամի իլէ մանուսա մէ թանանէն 350 ղրա մէղանիրը ապան իւզէրինէ մէպնի ֆէվգինտէ 4 օսայը հավի 103 նիմէրճա։ Ֆրուշան 120 աէհիմ ԻՄԻսադը իլէ 40 աէհիմի պունան ապատէմ միւզայէտէ գանուլարագ 7750 ղրուշա թարիգի էօհտէսինտէ թէգարբուր իլէնմիշնէն, նիւզատ պէշ զանին իլէ հիմանէ մէղքիրէ թարիգ օլանարին 3 ղամին իլէ թարիգ օլանարին։

Տէրսաատէթ պիտայէթ մանքէմէսի Իսրա մէմուրիյէթինէն իլան օլունուր։

16 ապրիլ 98

Եկեղեցի Հիմնարկեն վարիսաթ խարարնինէն դէլէն իլան.

Շէյխիլ Խալամը էսապգ մէրհում խօճա Սասատանին էֆէնտի վրդ Քրիստոնան խօճա խանի տիմէլի մաարաֆ խանին սիքլանանա պիրպիրնէ մութթաբլ լէքի պապ միանգամ մէհէբէրգ մանիլէն մանգալերի քիմանի օրտէսինտէ օմասրընան, 800 ղրշ մանանճելէ իլէ թարիգնէ թէգիրգի խալինճէ տէրտանի պուլունանը, մանալը մէղքիրէ յէ ղանմի իլէ թարիգ օլանարան հիզատ 10 դիսանէթինանէ ուէյ ազչէլերի իլէ պէրաբէր Լիվադքը Հիմնդուն վարիսաթ իտարէսինէ ինլիլերի ղանանան պիրինճի տէրքա ալանուր օլանուր։

16 ապրիլ 98 4—1

Մաքքէմէի թիմարէթ խրա տարիսինէն կէլէն իլան.

Թէպասի տէվլէթը Ալիկսէն միւթէվէֆթ էլէնի Մանոս վէ դէվճի միւթէվէլլիֆա բանայոթ Եօրգ կիասանին վարիսլէրի պուլունան Սթամբոլ վէ Մինիալ վէ վասիլին կանան տէվլէթի թէպասանան թարսի Լիֆարօրուլ նամ խանթանա օլան տուլյունը մանքիամէլերինին թէսվիքեան իլէնան թարիգ ամանան 17 նիմէվրա պիր պանգ խանէ իլէ մուչիլէմէլթի բանան պուլունան 15 նիսանէրօ իլէ մուրադամ միւթասարրֆի օլարգարը պարէ պունան մուգաատէմ մէվրդի միզգայէտէյ դօնուլարագ լիրա 100 ղրուշ հիմանը իլէ մէղքիր խանէ իլէ պարէ 6900 ղրուշ պէտէլ իլէ թարիգի էօհտէսինտէ թէգարբուր էյմիշ, ամէ թարիգը իլանան իլիպարէն 34 կիւնէ գասար Եանի կելէճէր էյլուլին 15 ինճի չարշէնպիհ կիւնի մանթ 10 ա գասար Եիւզատ 5 ղամի գասրուլ օլունարագ դիրը օլանան Եէվմի վէգասրտան ծէրա արթզ հէր նէ ղամանզագ ուլուրա իսէ գասրուլ օլընմամանը մուդարրէր պուլունանը օլարդընան։ Մեզքիր խանէ վէ պարէյէ Եիւզատ 3 ղամին իլէ թարիգ օլանարին։ Ամանա դիյատէ մանիմամի ալմաղ իսթէյէնլերին մանատէթը մէղքիրէ զարիգնան մանքէմէի թիճարէթի ինդրա տարիէսինէ միւրաճաաթ կելէմէլերի իլան օլանուր։

16 ապրիլ 98

Էկեղեցի

Էլիգանը Հիմնարան խաղնէ սրիր դարդ ալաս, թարիգ բարէր պարագ թարիգերինէ թէֆիրգի մանգալ Սէնդէնէ ալան իսրա տարսա Մահքէմէ հիմարքրա Սէրման ագա գանգիրան թանգամ գալանգ խարիմասը մանիպանէ գլուսէ մահարիր արաբարան զուհար իսկէք թարիգերինէ իհալէ խարկ մէնէ, վէ միւասէքը միզանիգ օլան գրիգ մահ զարիգնան ալ օրի հանգա միւասէթի լրանանան գրիգնի հանգաթաը գան իլգաս 1298 ալէք ագասթաբանը 16-նը բագար նիրկի նիսանէ լիպիրէն գրիգ հանգաա զարիգնան թարիգ գրանդար, հէմամը մէղքիրէսէ զլգամիր մուխամմէդանէն էսգրմէք միւգամիր ալան գրանդան գրանդ գրանդ մանանան